

1. תכנון כתיאור של פעילות גנרית: מה שאנשים עושים כשהם מתכננים, בדומה לבישול (מה שאנשים עושים כשהם מבשלים) או שחייה (מה שאנשים עושים כשהם שוחים). כשהם מתכננים, כלומר עוסקים בתכנון של משהו, כל אחד מהם הוא "מתכנן".
2. תכנון כפרקטיקה ממוקדת ידע: פרקטיקה מוכרת חברתית, מזוהה עם המושא האפיסטמי שלה, שהמקצוענות של העוסקים בו מקנה להם את היכולת לבצע. אנו מכירים פרקטיקות אלו בתכנון: תכנון מרחבי, תכנון עיר ואזור, תכנון סביבתי, תחבורה, פיתוח קהילה וכדומה. בשיח רגיל ומקובל (לא לחוקרים אקדמאים של תכנון) הכוונה לפרקטיקות אלו, כשמדברים על תכנון ועל מתכננים – לדוגמה, איגוד המתכננים בישראל.
3. תכנון כפרקטיקה אמיתית: מה שמתכננים אמיתיים עושים במקרים מסוימים, הקשרים מעשיים בזמן אמת. נוכל להכיר פרקטיקות כאלו: תכנון מרחבי מכוון לארץ במערכת התכנון בישראל, תכנון אזורי-מטרופוליני לתל-אביב, תכנון פיתוח איזורי לחבל Arauco בצ'ילה, תכנון התחדשות עירונית למנצ'סטר, וכדומה. פרקטיקות אלו הן זירות הפעולה של מתכננים, ולימוד מחקירתן תורם לתורות התכנון הבאות.

לגבי **תפקיד המתכנן**, מה משתמע מהגדרת התכנון כמורכב מפרקטיקות שונות? בשיח עד כה לא הבחינו בין סוגי הפרקטיקה, והגדירו או הציעו תפקידים למתכננים יותר במחשבה על "תכנון" גנרי, והסתייגות מסוימת מתכנון מקצועי. לכן הוצעו ל"מתכנן" תפקידים רבים בתור מקשר ותורם שווה ודומה לכל האחרים המעורבים בתהליך התכנון, בייחוד מתוך הסתכלות על תכנון כעל תהליך פוליטי בעיקרו.

כך, הוגים וחוקרים הציעו למתכננים לאמץ תפקידים שונים בנסיבות מתאימות: מקשר, מתאם, מגייס, מגשר, מתווך, יזם, ואפילו פוליטיקאי, ובביזוי מסוים: טכנאי – אנליסט מעבד מידע. מומלצים למתכננים גם תפקידים ערכיים כמו "פעיל מוסרי" ו"סוכן שינוי חברתי". המשותף לכל תפקידים אלו שהם מוצעים ל"מתכננים", שההצלחה בהם דורשת כישורים ביצועיים שכל אחד יכול לרכוש, ללא צורך במומחיות של מתכנן.

למתכננים בעלי מקצוע בתחום מוגדר – תכנון מרחבי, עירוני/אזורי, סביבתי, תחבורה וכדומה – כפרקטיקה ממוקדת ידע – מוצע תפקיד כמתכנן/נת: יועצת מומחה שתורם/ת את הידע שלו/ה בתחומה/ה למעשה – היווצרות משותפת של ידע בתהליכי תכנון מושכלים ומשתתפים לקראת החלטות נכונות ופעולה קבוצתית מיטבית.

חידושים בתכנון - בתוכן ובמערכת

הרעיון השני שעלה בתשובות לסקר הוא יצירת "פלטפורמה לדיון בעקבות המאמרים השונים". העדר תגובות מקוראית תכנון למאמרים וכתבות שהופיעו בביטאון הפריע לי מזמן – קשה לדעת אם קראו אותם בכלל. לכן אני מתלהב מהצעת המשיב, והחל מהחוברת הבאה נפתח שני מדורים חדשים לשמש כפלטפורמה לדיון בהצגת תגובות הקוראים ותשובות הכותבים להערות וביקורת.

פלטפורמות לדיון: מדורים חדשים

מכתבים למערכת: מיועד לתגובות קצרות מנוסחות כמכתב למערכת. הכוונה להתייחסות מתומצתת יותר ולא לדיון נרחב, אף כי מכתב מקורא יכול גם לזכות בתשובה מכותבים או מהמערכת.

הערות: מדור שיכיל רשימות קצרות (עד 750 מילים) שמגיבות על מאמרים מחוברות קודמות: הערות ו/או ביקורת מנומקת. במקרים מתאימים הערות של קורא, בהסכמתו, יפתחו דיון במאמר עם הזמנת תגובת הכותב/ים/ות.

הקוראים מוזמנים להגיב למאמרים ולהגיש מכתב למערכת או הערות לכתובת הדוא"ל: eralexander96@gmail.com

דם חדש במערכת

אני שמח להודיע על הצטרפות שני חברים חדשים לצוות המערכת של תכנון: ד"ר שלומית פלינט אשרי ומתכנן עידן עמית.

ד"ר שלומית פלינט אשרי היא מרצה לתכנון ערים, ראשת המעבדה ל-Geodesign Strategy וראש תכנית MA לשימור ופיתוח נוף ונכסי תרבות, המחלקה לגיאוגרפיה וסביבה, אוניברסיטת בר אילן, וחברת ועד המנהל של איגוד המתכננים בישראל. תחומי המחקר הנוכחיים שלה קשורים למדיניות, פרקטיקה ויישום של תכנון עירוני וכן Geodesign.

עידן עמית בוגר אוניברסיטת חיפה ובעל תואר שני בתכנון עירוני מ-Hunter College City University of New York. במהלך לימודיו עסק בתעשייה עירוני ופיתוח כלכלי מקומי. עבד כמתכנן סביבתי בחברה להגנת הטבע ובמסגרת תפקידו כיהן כנציג הגופים הירוקים בוועדה המחוזית תל אביב. כיום עידן עובד במנהל התכנון, עוסק בהתחדשות עירונית, תכנון שכונות חדשות ואזורי תעשייה במרחב חדרה, ופעיל בפורום המתכננים הצעירים של האיגוד.

שלומית ועידן התנדבו להתמנות עורכים עמיתים ולתרום לביטאון ממרצם וכשרונותיהם: ברוכים הבאים. בתקופה קשה הנוכחית, זה נותן לי סיפוק לסיים את הדווח שלי בנימה כה חיובית. בהתאם, אני מאחל (באיחור מסויים) לכולנו – מערכת, כותבים וקוראי תכנון – המשך שנה יותר טוב: שנה שלווה, פורייה, בטוחה ובריאה.²

א. אלכסנדר

הערות

1. למעוניינים, ר': E.R Alexander (2016) There is no planning, only planning practices: Notes for spatial planning theories. *Planning Theory* 15(1): 91-103.
2. תודתי לעפרה פרי על עזרתה בעריכת הלשון.